

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР

© 2026 ПІГУЛЬ Н. Г., КОБИЧЕВ В. В.

УДК 658.1
JEL: G32

Пігуль Н. Г., Кобичев В. В. Фінансова стійкість підприємств: сучасні тенденції наукових досліджень та український вимір

Актуальність дослідження визначається необхідністю забезпечення фінансової стійкості підприємств в умовах економічної нестабільності, посилення фінансових ризиків і ресурсних обмежень, які для підприємств України поглиблюються наслідками повномасштабної війни. Попри значний науковий доробок у сфері дослідження фінансової стійкості підприємств, сучасні напрями її вивчення, підходи до трактування економічної сутності та їх поєднання з оцінюванням фінансової стійкості підприємств України потребують подальшої систематизації. Мета статті полягає у поглибленні теоретичних засад дослідження фінансової стійкості підприємств, визначенні сучасних тенденцій наукових досліджень у цій сфері та оцінюванні її ключових індикаторів для підприємств України. У дослідженні застосовано методи теоретичного узагальнення, аналізу та систематизації наукових джерел, а також бібліометричний, статистичний, коефіцієнтний і порівняльний методи. За допомогою програмного забезпечення VOSviewer здійснено мережевий і часовий аналіз ключових термінів, що дало змогу визначити тематичні напрями досліджень та простежити зміни їхньої тематичної спрямованості упродовж аналізованого періоду. Встановлено загальну тенденцію зростання наукового інтересу до проблематики фінансової стійкості підприємств у 2015–2025 рр. Систематизовано та охарактеризовано підходи до трактування фінансової стійкості підприємства. Фінансову стійкість запропоновано розглядати як комплексну економічну характеристику фінансового стану підприємства, що відображає його здатність раціонально формувати й використовувати фінансові ресурси, забезпечувати безперервність діяльності, підтримувати платоспроможність і фінансову незалежність, а також створювати передумови для розвитку. Аналіз показників фінансової стійкості підприємств України за 2015–2024 рр. виявив поступове посилення ролі власного капіталу та зменшення залежності від позикових джерел фінансування. Водночас від'ємні значення відповідних показників свідчили про збереження дефіциту власного оборотного капіталу підприємств України та обмежену маневреність їхніх власних фінансових ресурсів. Наукова новизна полягає в систематизації сучасних підходів до трактування фінансової стійкості підприємств та уточненні її економічного змісту. Практичне значення отриманих результатів визначається можливістю їх застосування для оцінювання структури джерел фінансування підприємств і визначення напрямів підвищення їх фінансової стійкості.

Ключові слова: фінансова стійкість підприємств; фінансові ресурси; аналіз; структура капіталу; власний капітал; позиковий капітал; показники фінансової стійкості.

Рис.: 5. Табл.: 1. Бібл.: 17.

Пігуль Наталія Георгіївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансових технологій і підприємництва, Сумський державний університет (вул. Харківська, 116, Суми, 40007, Україна)

E-mail: n.pihul@biem.sumdu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9090-1763>

Кобичев Володимир В'ячеславович – аспірант кафедри фінансових технологій і підприємництва, Сумський державний університет (вул. Харківська, 116, Суми, 40007, Україна)

E-mail: v.kobychev@biem.sumdu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-0660-1849>

UDC 658.1
JEL: G32

Pihul N. G., Kobychew V. V. Financial Stability of Enterprises: Current Trends in Scientific Research and the Ukrainian Dimension

The relevance of the study is determined by the need to ensure the financial stability of enterprises under conditions of economic instability, increasing financial risks, and resource constraints, which are further aggravated for Ukrainian enterprises by the consequences of the full-scale war. Despite the substantial body of research on the financial stability of enterprises, current research directions, approaches to interpreting its economic essence, and their integration with the assessment of the financial stability of Ukrainian enterprises require further systematization. The aim of the article is to deepen the theoretical foundations of research on the financial stability of enterprises, identify current trends in scientific research in this area, and assess its key indicators for Ukrainian enterprises. The study employs methods of theoretical generalization, analysis and systematization of scientific sources, bibliometric analysis, as well as statistical, ratio, and comparative methods. Using VOSviewer software, network and temporal analyses of key terms were conducted, which made it possible to identify the main thematic areas of research and trace changes in their thematic focus over the analyzed period. An overall upward trend in scientific interest in the financial stability of enterprises during 2015–2025 was identified. Approaches to interpreting the financial stability of an enterprise were systematized and characterized. Financial stability is proposed to be considered as a comprehensive economic characteristic of an enterprise's financial condition that reflects its ability to form and use financial resources efficiently, ensure continuity of operations, maintain solvency and financial independence, and create prerequisites for further development. The analysis of financial stability indicators of Ukrainian enterprises for 2015–2024 revealed a gradual increase in the role of equity and a decrease in dependence on external sources of financing. At the same time, the negative values of the relevant indicators indicated a persistent shortage

of own working capital among Ukrainian enterprises and limited flexibility in the use of their own financial resources. The scientific novelty lies in systematizing current approaches to interpreting the financial stability of enterprises and clarifying its economic content. The practical significance of the results lies in their potential application to assessing the structure of enterprises' financing sources and identifying directions for strengthening their financial stability.

Keywords: financial stability of enterprises; financial resources; analysis; capital structure; equity; debt capital; financial stability indicators.

Fig.: 5. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 17.

Pihul Nataliya G. – PhD(Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Financial Technologies and Entrepreneurship, Sumy State University (116 Kharkivska Str., Sumy, 40007, Ukraine)

E-mail: n.pihul@biem.sumdu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9090-1763>

Researcher ID: U-8989-2018

Kobychev Volodymyr V. – Postgraduate Student of the Department of Financial Technologies and Entrepreneurship, Sumy State University (116 Kharkivska Str., Sumy, 40007, Ukraine)

E-mail: v.kobychev@biem.sumdu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-0660-1849>

ВСТУП

Фінансова стійкість належить до ключових характеристик діяльності підприємств, оскільки визначає їхню спроможність виконувати зобов'язання, підтримувати безперервність господарських процесів і формувати фінансові передумови для подальшого розвитку. Її значення особливо посилюється в умовах нестабільного економічного середовища, дефіциту фінансових ресурсів, зростання вартості залученого капіталу та підприємницьких ризиків, які для українських підприємств поглиблюються внаслідок повномасштабного вторгнення РФ, руйнування майна та інфраструктури, порушення логістики, скорочення ринків збуту і зростання операційних витрат. За таких обставин підприємства мають не лише зберігати платоспроможність, а й підтримувати обґрунтоване співвідношення власних і позикових коштів, забезпечувати достатній рівень прибутковості та своєчасно адаптувати фінансові рішення до змін у зовнішньому середовищі.

Фінансова стійкість характеризує не лише поточний фінансовий стан підприємства, а й його здатність раціонально формувати та використовувати фінансові ресурси, підтримувати збалансованість активів і джерел їх фінансування, протидіяти ризикам і зберігати потенціал довгострокового розвитку. В умовах війни особливого значення набуває здатність підприємств адаптуватися до ресурсних і ринкових обмежень, відновлювати порушені господарські процеси та зберігати життєздатність за високого рівня невизначеності. Саме тому дослідження фінансової стійкості має важливе значення як для розвитку теоретичних положень фінансової науки, так і для обґрунтування управлінських рішень, спрямованих на забезпечення безперервності діяльності, зміцнення адаптивності та формування передумов для відновлення й подальшого розвитку українських підприємств.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ ТА АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Проблематика фінансової стійкості підприємств висвітлена у працях багатьох вітчизняних науковців, зокрема В. М. Кремень [1], В. В. Чепки [2], О. В. Левкович [3], Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорної [4], М. О. Кравченко [5], Т. Ю. Назарової [6], Е. В. Камишникової [7], О. І. Копилук, Ю. В. Тимчишин, О. М. Музички [8]. У їхніх дослідженнях розкрито сутність фінансової стійкості підприємства, чинники її формування та підходи до її оцінювання, а також визначено її значення для підтримання стабільної діяльності й забезпечення подальшого розвитку підприємства.

Окрему увагу приділено взаємозв'язку фінансової стійкості з інноваційним розвитком [3], здатністю підприємства адаптуватися до змін у внутрішньому й зовнішньому середовищі, протидіяти фінансовим загрозам та підтримувати прийнятне співвідношення прибутковості й ризику. Також досліджено її значення для забезпечення фінансово-економічної безпеки, конкурентоспроможності та довгострокового розвитку підприємств [8].

У зарубіжних дослідженнях проблематика фінансової стійкості підприємств представлена у працях N. Abdulkareem Ibrahim, M. Salehi, H. Amran Naji Al-Refay, M. Lari Dashtbayaz [9], M. Agostino, L. Errico, S. Rondinella, F. Trivieri [10], L. T. M. Nguyen, P. H. Dinh [11], A. W. Alam, A. Farjana, R. Houston [12], E. J. John, S. Aluya, M. Ogbuigwe [13]. У цих працях увагу зосереджено на моделюванні фінансової стійкості компаній [9], дослідженні її взаємозв'язку зі структурою капіталу та фінансовим левериджем [10], управлінні ризиками [11], впливі невизначеності економічної політики на фінансову стійкість підприємств [12] та ухваленні рішень щодо фінансування [13].

Водночас, попри значний науковий доробок, актуальними залишаються комплексне вивчення сучасного наукового дискурсу щодо фінансової стійкості підприємств та систематизація підходів до трактування її сутності. Важливим питанням є також поєднання теоретичних положень з оцінюванням структури капіталу та динаміки індикаторів фінансової стійкості підприємств України.

Метою статті є поглиблення теоретичних засад дослідження фінансової стійкості підприємств, визначення сучасних тенденцій наукових досліджень у цій сфері та оцінювання її ключових індикаторів для підприємств України.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для досягнення поставленої мети використано методи теоретичного узагальнення, аналізу та систематизації наукових джерел, що дало змогу уточнити сутність фінансової стійкості підприємств і виокремити основні підходи до її трактування. Бібліометричний аналіз публікацій, індексованих у базі даних Scopus, застосовано для визначення динаміки наукового інтересу та сучасних тематичних напрямів досліджень. За допомогою програмного забезпечення VOSviewer побудовано мережеву карту взаємозв'язків між ключовими термінами наукових публікацій для визначення тематичних кластерів і зв'язків між основними напрямками дослідження. Для оцінювання фінансової стійкості підприємств України застосовано статистичний, коефіцієнтний і порівняльний методи,

використання яких дало змогу проаналізувати динаміку ключових індикаторів та виявити основні тенденції їх зміни.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Фінансова стійкість підприємств є багатоаспектною економічною категорією, дослідження якої охоплює широкий спектр теоретичних і прикладних питань. Для формування цілісного уявлення про сучасний стан наукового дискурсу важливо простежити динаміку наукового інтересу до цієї проблематики та визначити основні тематичні напрями її дослідження. З цією метою проведено бібліометричний аналіз наукових публікацій, індексованих у базі даних Scopus, що дало змогу виявити основні тенденції та тематичну структуру досліджень фінансової стійкості підприємств.

Інформаційну базу бібліометричного дослідження сформовано за результатами пошуку наукових публікацій у базі даних Scopus за тематикою «financial stability of enterprises». Відібрані публікації охоплюють період 2015–2025 рр., що дало змогу проаналізувати динаміку публікаційної активності за відповідною тематикою. Розподіл кількості наукових публікацій за роками наведено на рис. 1.

Отримані результати свідчать про загальну тенденцію зростання наукового інтересу до проблематики фінансової стійкості підприємств упродовж досліджуваного періоду. Попри окремі коли-

Динаміка кількості наукових публікацій

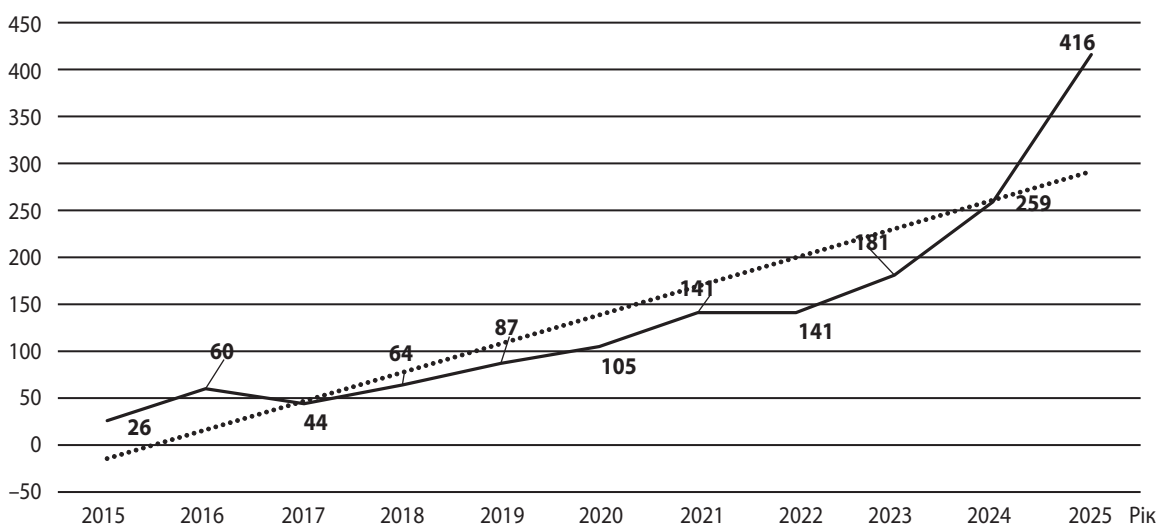

Рис. 1. Динаміка кількості наукових публікацій, індексованих у базі даних Scopus, за пошуковим запитом «financial stability of enterprises» у 2015–2025 рр.

Джерело: складено за [14].

вання на початкових етапах та тимчасову стабілізацію кількості публікацій у 2021–2022 рр., надалі спостерігається виразне прискорення публікаційної активності. Найбільш інтенсивне зростання припадає на 2023–2025 рр., що свідчить про актуалізацію цієї проблематики в сучасному науковому дискурсі. Загальна висхідна спрямованість динаміки підтверджується також лінією тренду.

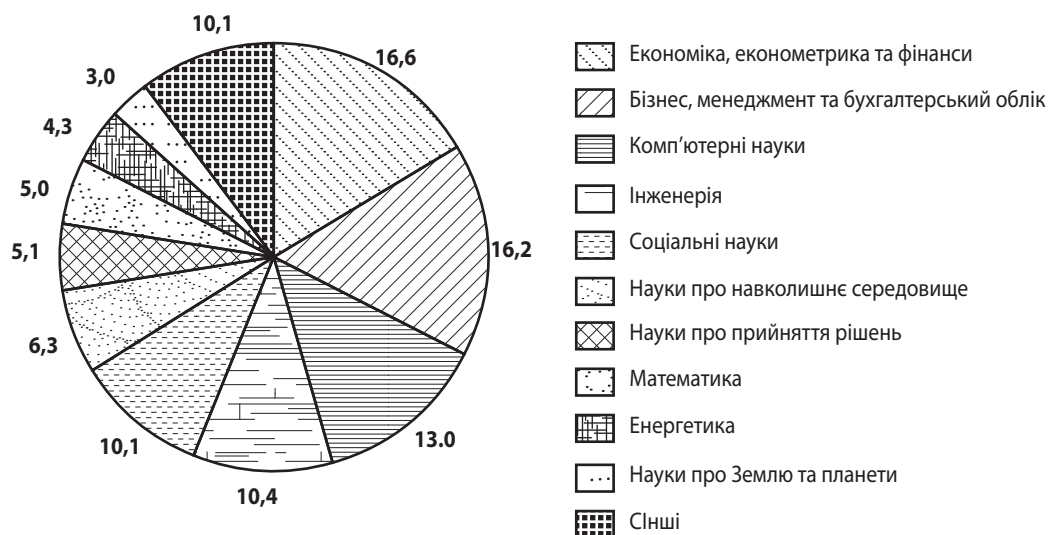

Рис. 2. Розподіл наукових публікацій з проблематики фінансової стійкості підприємств за предметними категоріями бази даних Scopus, %

Джерело: складено за [14].

Дані рис. 2 демонструють широке представлення публікацій у різних предметних сферах, що вказує на міждисциплінарний характер досліджуваної проблематики. Найбільша частка публікацій припадає на економіку, економетрику та фінанси (16,6 %), а також на бізнес, менеджмент і бухгалтерський облік (16,2 %), що відповідає економічній природі фінансової стійкості підприємств. Водночас вагому частку становлять комп'ютерні науки (13,0 %), інженерія (10,4 %) та соціальні науки (10,1 %).

Помітне місце у структурі публікацій посідають також науки про навколишнє середовище (6,3 %), науки про прийняття рішень (5,1 %), математика (5,0 %) та енергетика (4,3 %). Сукупна частка інших предметних категорій становить 10,1 %. Такий розподіл відображає широту предметного поля досліджень фінансової стійкості та її розгляд не лише у фінансово-економічному контексті, а й у межах управлінських, технологічних і галузевих напрямів.

Розподіл публікацій за предметними категоріями засвідчує міждисциплінарний характер досліджень фінансової стійкості підприємств, однак не дає змоги повною мірою охарактеризувати

Поряд із динамікою публікаційної активності важливим аспектом бібліометричного аналізу є визначення предметних сфер, у межах яких досліджується фінансова стійкість підприємств. Розподіл наукових публікацій за предметними категоріями бази даних Scopus дає змогу оцінити тематичну спрямованість досліджень і визначити найбільш представлені напрями (рис. 2).

їхню тематичну структуру. Для її поглибленого дослідження за допомогою програмного забезпечення VOSviewer здійснено мережевий аналіз взаємозв'язків між ключовими термінами, що містяться у відібраних наукових публікаціях. Побудована мережева карта дає змогу встановити найбільш тісно пов'язані поняття, виокремити тематичні кластери та визначити основні напрями сучасних досліджень фінансової стійкості підприємств (рис. 3).

Результати бібліометричного аналізу ключових термінів у публікаціях з проблематики фінансової стійкості підприємств засвідчили формування розгалуженої тематичної мережі, структурованої на 8 взаємопов'язаних кластерів. Центральне місце в мережі посідають терміни «financial stability», «finance», «risk assessment», «sustainable development», «decision making», «financial risks» та «innovation», навколо яких зосереджені основні тематичні напрями досліджень.

Один із найбільш виражених тематичних напрямів охоплює питання фінансової стійкості, фінансового аналізу, управління підприємством, кредитоспроможності та ризику банкрутства. Інший напрям пов'язаний з ідентифікацією, оцінюванням і прогнозуванням фінансових ризиків,

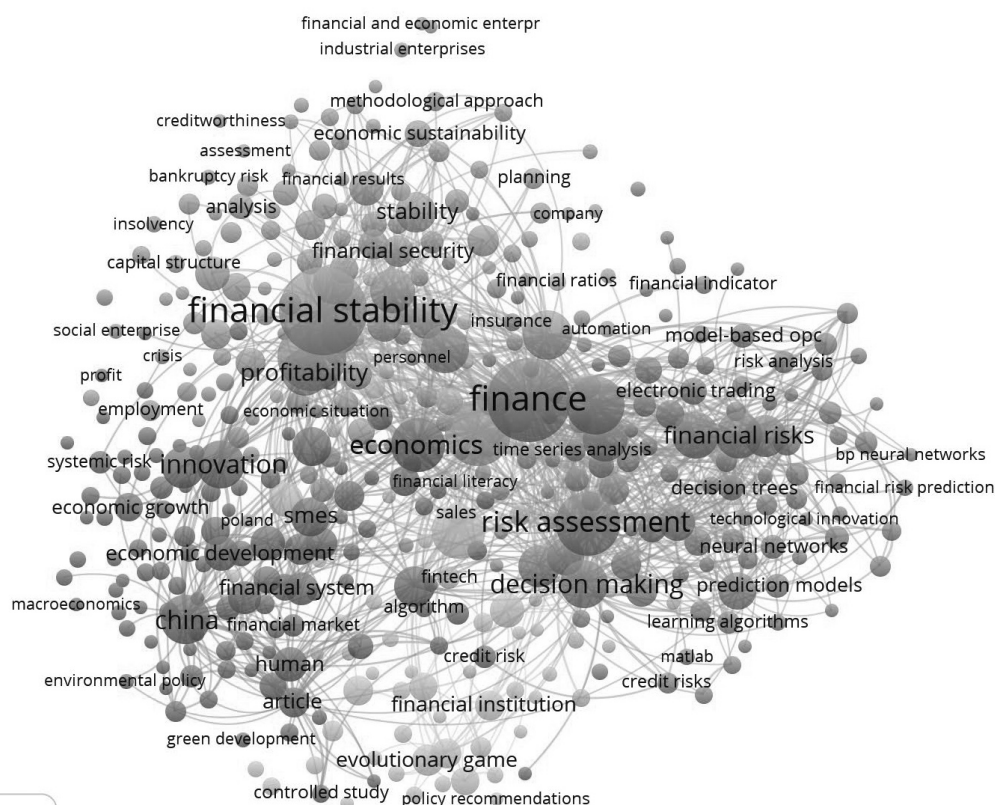

Рис. 3. Мережева карта взаємозв'язків ключових термінів у публікаціях з проблематики фінансової стійкості підприємств, індексованих у базі даних Scopus

Джерело: складено за [14].

зокрема із застосуванням методів машинного навчання, нейронних мереж та інших сучасних аналітичних інструментів. Окремий блок формують дослідження, у яких фінансова стійкість розглядається у взаємозв'язку з інноваціями, цифровізацією, сталим розвитком, діяльністю малих і середніх підприємств, глобалізаційними процесами та кризовими явищами.

Отже, мережева структура ключових термінів відображає багатоаспектність сучасних досліджень фінансової стійкості підприємств та тісний взаємозв'язок фінансово-аналітичної, ризик-орієнтованої, управлінської, технологічної й інноваційної складових. Отримані результати також підтверджують широту предметного поля досліджень, у межах якого фінансова стійкість розглядається не лише через фінансові показники підприємства, а й у контексті його здатності адаптуватися до змін, управляти ризиками та забезпечувати передумови для довгострокового розвитку.

Поряд із визначенням тематичної структури досліджень важливим є встановлення часових особливостей використання ключових термінів у наукових публікаціях. З цією метою у VOSviewer побудовано часову візуалізацію мережі, у якій ко-

лір кожного терміна відображає середній рік публікації наукових праць, у яких він використовується. Такий підхід дає змогу простежити зміни тематичної спрямованості досліджень фінансової стійкості підприємств та визначити напрями, які набули більшої актуальності в останні роки (рис. 4).

Часова візуалізація ключових термінів засвідчує поступову зміну тематичних акцентів у дослідженнях фінансової стійкості підприємств. У публікаціях більш раннього періоду переважають питання фінансової стійкості, фінансової безпеки, планування та економічної сталості. Натомість новіші дослідження дедалі більше зосереджуються на оцінюванні та прогнозуванні фінансових ризиків, а також на застосуванні нейронних мереж, дерев рішень, прогнозних моделей і технологічних інновацій. Це вказує на посилення ролі сучасних кількісних та інтелектуальних методів у дослідженні фінансової стійкості підприємств.

Виявлені тематичні напрями та їх зміни впродовж аналізованого періоду підтверджують багатоаспектність проблематики фінансової стійкості підприємств і зумовлюють необхідність поглибленого розгляду її теоретичного змісту. Аналіз наукових джерел засвідчує наявність різних підходів до трактування сутності фінансової стійкості

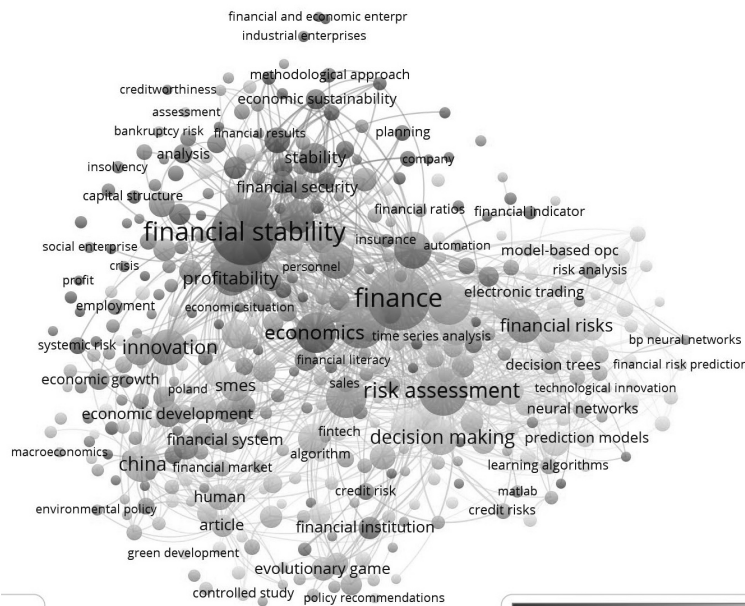

Рис. 4. Часова мережева карта ключових термінів у публікаціях з проблематики фінансової стійкості підприємств, індексованих у базі даних Scopus

Джерело: складено за [14].

підприємства. Така різноманітність пояснюється складністю цієї економічної категорії, яка поєднує характеристики фінансових ресурсів, структури капіталу, результатів діяльності, фінансової рівноваги, адаптивності та захищеності від ризиків. Систематизація наукових трактувань дає підстави виокремити чотири основні підходи.

Так, відповідно до першого підходу фінансова стійкість підприємства пов'язується зі станом його фінансових ресурсів і структурою джерел фінансування. У центрі уваги перебувають достатність власного капіталу, обґрунтоване співвідношення власних і позикових коштів, збереження фінансової незалежності та спроможність своєчасно виконувати зобов'язання. За такого розуміння фінансово стійким є підприємство, яке раціонально формує і використовує ресурси, не допускає надмірної залежності від кредиторів та має фінансові передумови для безперервної діяльності. Такий підхід простежується у працях О. В. Левкович, Ю. М. Калашнікової [3], Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорної [4].

Відповідно до другого підходу фінансова стійкість характеризується результатами та стабільністю функціонування підприємства. Її пов'язують зі здатністю отримувати доходи, достатні для покриття витрат, підтримувати належний обіг грошових коштів, ефективно розпоряджатися фінансовими ресурсами та забезпечувати безперервність операційної діяльності. У цьому контексті стійкість відображає здатність підприємства не лише підтримувати поточну діяльність, а й формувати

фінансову основу для подальшого розвитку. Такий підхід простежується у дослідженні М. О. Кравченко та М. А. Леонтовської [5].

Згідно з третім підходом фінансова стійкість розглядається як спроможність підприємства зберігати збалансований фінансовий стан, продовжувати функціонування та розвиватися під впливом змін у внутрішньому і зовнішньому середовищі. Важливого значення набуває не лише досягнення фінансової рівноваги, а й здатність підтримувати або відновлювати її у разі виникнення несприятливих чинників. Отже, фінансова стійкість постає як динамічна характеристика, що відображає адаптивність підприємства до змін умов господарювання. До зазначеного підходу віднесено наукові погляди В. М. Кремень, С. Я. Щепеткова [1], Т. Ю. Назарової, А. А. Гаврик [6], І. О. Школьник [15].

Відповідно до четвертого підходу фінансова стійкість трактується як комплексна характеристика фінансового стану та важливий елемент фінансово-економічної безпеки підприємства. Вона охоплює раціональне використання ресурсів, фінансову автономію, платоспроможність, прибутковість, спроможність протидіяти загрозам і підтримувати прийнятний рівень ризику. За такого підходу фінансова стійкість стає основою для довгострокового функціонування, конкурентоспроможності та розвитку підприємства. У межах четвертого підходу узагальнено трактування фінансової стійкості, представленої у працях В. В. Чепки, О. К. Матяша [2], Е. В. Камишникової,

Є. О. Амелеченка, Д. М. Аввакумова [7], О. І. Копилюк, Ю. В. Тимчишин, О. М. Музички [8], Т. В. Сак та Н. П. Шепелюк [16].

Отже, відмінності між розглянутими підходами полягають у визначенні провідної ознаки фінансової стійкості. Нею можуть бути стан фінансових ресурсів і структура капіталу підприємства, стабільність результатів його діяльності, здатність адаптуватися до змін або захищеність від фінансових ризиків. Водночас ці підходи не суперечать один одному, а доповнюють зміст досліджуваної категорії та підтверджують її комплексний характер.

Узагальнення розглянутих наукових підходів дає підстави трактувати фінансову стійкість підприємства як комплексну економічну характеристику його фінансового стану, що відображає здатність формувати й раціонально використовувати фінансові ресурси, забезпечувати без-

перервність господарської діяльності, підтримувати платоспроможність і фінансову незалежність, а також створювати передумови для подальшого розвитку.

Багатоаспектний характер фінансової стійкості підприємств потребує її оцінювання на основі системи взаємопов'язаних показників, які дають змогу охарактеризувати структуру капіталу, співвідношення власних і позикових джерел фінансування та рівень фінансової незалежності. Для підприємств України значення такого оцінювання особливо зростає в умовах воєнних викликів, економічної нестабільності, високої невизначеності та зростання фінансових ризиків.

Вихідним етапом оцінювання фінансової стійкості вітчизняних підприємств є аналіз складу та структури їхнього капіталу, оскільки співвідношення власних і позикових джерел визначає рівень фінансової незалежності та структуру зовнішнього фінансування (рис. 5).

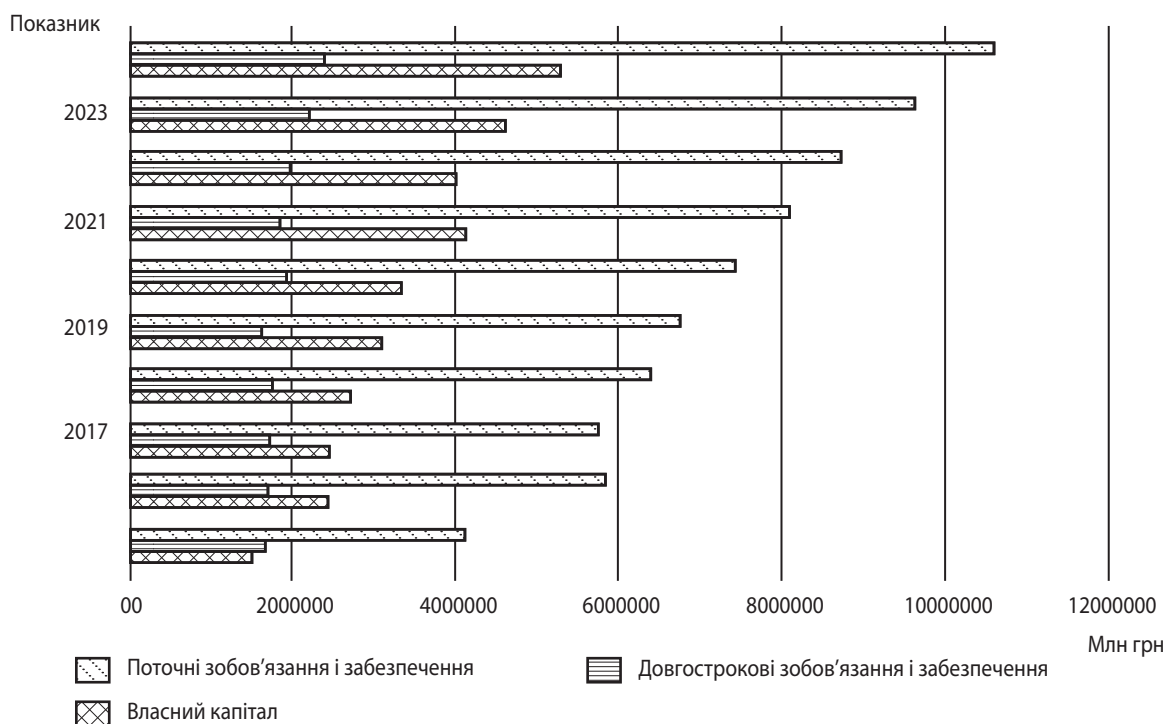

Рис. 5. Динаміка складових капіталу підприємств України за 2015–2024 рр., млн грн

Джерело: складено за [17].

Дані рис. 5 свідчать про зростання обсягів основних складових капіталу підприємств України протягом 2015–2024 рр. Найбільшими впродовж усього періоду залишалися поточні зобов'язання і забезпечення, обсяг яких зріс з 4,1 до 10,6 трлн грн. Власний капітал збільшився з 1,5 до 5,3 трлн грн, а його частка у загальному обсязі капіталу зросла з 20,7 % до 28,9 %. Обсяг довгострокових зобов'язань і забезпечень також збільшився, а саме з 1,7 до 2,4 трлн грн, однак їх

частка скоротилася з 22,9 % до 13,1 %. Отже, попри посилення ролі власного капіталу, у структурі капіталу вітчизняних підприємств продовжують переважати поточні зобов'язання і забезпечення.

Для більш повної оцінки фінансової стійкості вітчизняних підприємств поряд зі структурою капіталу доцільно дослідити динаміку відносних показників, що характеризують рівень їх фінансової автономії та співвідношення власних і позикових фінансових ресурсів (табл. 1).

Динаміка відносних показників фінансової стійкості вітчизняних підприємств за 2015–2024 рр.

Показник	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Коефіцієнт автономії	0,21	0,24	0,25	0,25	0,27	0,26	0,29	0,27	0,28	0,29
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	3,83	3,08	3,05	3,01	2,72	2,80	2,42	2,68	2,56	2,46
Коефіцієнт фінансової залежності	4,83	4,08	4,05	4,01	3,72	3,80	3,42	3,68	3,56	3,46
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,44	0,41	0,42	0,41	0,41	0,41	0,42	0,41	0,41	0,42
Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом	-0,73	-0,31	-0,33	-0,30	-0,26	-0,27	-0,18	-0,18	-0,16	-0,14
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-1,62	-0,72	-0,75	-0,69	-0,57	-0,59	-0,37	-0,41	-0,35	-0,31
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,79	0,76	0,75	0,75	0,73	0,74	0,71	0,73	0,72	0,71

Джерело: складено за [17].

Протягом 2015–2024 рр. спостерігається загальне поліпшення окремих показників фінансової стійкості вітчизняних підприємств. Так, зростання коефіцієнта автономії одночасно зі зниженням коефіцієнта співвідношення позикових та власних коштів і коефіцієнта фінансової залежності свідчить про збільшення частки власного капіталу та зменшення залежності підприємств від позикових коштів. Водночас коефіцієнт фінансової стійкості протягом досліджуваного періоду характеризувався незначними коливаннями, що свідчить про відносну стабільність сукупної частки власного капіталу та довгострокових зобов'язань у загальному обсязі капіталу підприємств.

Водночас коефіцієнти забезпеченості власним оборотним капіталом і маневреності власного капіталу впродовж усього періоду мали від'ємні значення. Це свідчить про недостатність власного капіталу для повного фінансування необоротних активів та, відповідно, про дефіцит власного оборотного капіталу. Загальна тенденція до наближення зазначених показників до нуля свідчить про певне поліпшення їхньої динаміки, однак збереження від'ємних значень вказує на недостатню забезпеченість підприємств власним оборотним капіталом та обмежену маневреність власних фінансових ресурсів.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу за період аналізу загалом знизився з 0,79 до 0,71, що свідчить про скорочення частки позикових джерел фінансування у структурі капіталу вітчизняних підприємств.

Отже, результати аналізу засвідчують різноспрямовану динаміку показників фінансової стійкості підприємств України протягом досліджуваного періоду. З одного боку, збільшується частка власного капіталу, а з іншого – зменшується залежність підприємств від позикових джерел фінансування. З іншого боку, збереження дефіциту власного оборотного капіталу та обмеженої маневреності власного капіталу свідчить про недостатню збалансованість структури джерел фінансування. Виявлені зміни відбувалися в умовах воєнних викликів, макроекономічної нестабільності, обмеженого доступу до фінансових ресурсів та зростання фінансових ризиків, що посилюють значення достатності власного капіталу для забезпечення фінансової стійкості підприємств. Подальше зміцнення фінансової стійкості потребує збільшення частки власних джерел фінансування та формування більш збалансованої структури капіталу.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження підтвердило зростання наукового інтересу до проблематики фінансової стійкості підприємств і різноманітність тематичних напрямів її вивчення. Бібліометричний аналіз дав змогу визначити основні напрями досліджень фінансової стійкості підприємств та простежити зміни їхньої тематичної спрямованості впродовж аналізованого періоду. Систематизація наукових підходів дала підстави розглядати фінансову стійкість підприємства як комплексну еконо-

мічну характеристику його фінансового стану, що визначається здатністю раціонально формувати й використовувати фінансові ресурси, забезпечувати безперервність діяльності, підтримувати платоспроможність і фінансову незалежність, а також створювати передумови для подальшого розвитку.

Оцінювання показників фінансової стійкості підприємств України за 2015–2024 рр. засвідчило різноспрямований характер їхньої динаміки. Збільшення частки власного капіталу у структурі фінансування та загальне скорочення залежності від позикових джерел відбувалися одночасно зі збереженням дефіциту власного оборотного капіталу та обмеженої маневреності власного капіталу. Отримані результати свідчать про необхідність формування більш збалансованої структури джерел фінансування шляхом збільшення частки власного капіталу вітчизняних підприємств.

Наукова новизна дослідження полягає в систематизації сучасних підходів до трактування фінансової стійкості підприємств та уточненні її економічного змісту. Практична цінність отриманих результатів визначається можливістю їх використання для виявлення проблем у структурі фінансування та обґрунтування напрямів зміцнення фінансової стійкості підприємств.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з оцінюванням впливу внутрішніх і зовнішніх чинників на фінансову стійкість підприємств та її порівняльним аналізом за видами економічної діяльності. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Кремень В. М., Щепетков С. Я. Оцінка фінансової стійкості підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. № 1. С. 107–116. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/items/170a694c-f13c-4e9a-8d04-a7c9b4fca5d1>
2. Чепка В. В., Матяш О. К. Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу. *Економіка і суспільство*. 2017. № 12. С. 649–655. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/12_ukr/107.pdf
3. Левкович О. В., Калашнікова Ю. М. Фінансова стійкість як передумова інноваційного розвитку підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 4. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.4.76>
4. Крамаренко Г. О., Чорна О. Є. Фінансовий аналіз: підручник. Київ: Центр учб. літ., 2008. 392 с.
5. Кравченко М. О., Леонтовська М. А. Підходи до оцінювання фінансової стійкості інноваційно-активних підприємств. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2022. № 24. С. 93–98.

- DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.24.2022.274831>
6. Назарова Т. Ю., Гаврик А. А. Фінансова стійкість підприємства в сучасних умовах. *Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит*. 2021. № 5–6 (159–160). С. 44–51. DOI: <https://doi.org/10.20998/2313-8890.2021.05.06>
 7. Камишникова Е. В., Амельченко Є. О., Аввакумов Д. М. Фінансова стійкість як елемент забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. *Актуальні питання економічних наук*. 2024. № 3–4. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14231737>
 8. Копилук О. І., Тимчишин Ю. В., Музичка О. М. Фінансова стійкість у системі забезпечення економічної безпеки підприємства. *Бізнес Інформ*. 2021. № 3. С. 81–87. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-3-81-87>
 9. Abdlkareem Ibrahim N., Salehi M., Amran Naji Al-Refay H., Lari Dashtbayaz M. A financial stability model for Iraqi companies. *Risks*. 2024. Vol. 12. No. 9. Art. 140. DOI: <https://doi.org/10.3390/risks12090140>
 10. Agostino M., Errico L., Rondinella S., Trivieri F. Leverage and SMEs financial stability: the role of banking competition. *Journal of Economics and Finance*. 2024. Vol. 48. No. 2. P. 345–376. DOI: <https://doi.org/10.1007/s12197-023-09654-7>
 11. Nguyen L. T. M., Dinh P. H. Ex-ante risk management and financial stability during the COVID-19 pandemic: a study of Vietnamese firms. *China Finance Review International*. 2021. Vol. 11. No. 3. P. 349–371. DOI: <https://doi.org/10.1108/CFRI-12-2020-0177>
 12. Alam A. W., Farjana A., Houston R. State-level economic policy uncertainty (EPU) and firm financial stability: is there any political insurance? *Economics Letters*. 2023. Vol. 225. Art. 111027. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.econlet.2023.111027>
 13. John E. J., Aluya S., Ogbuigwe M. Financing decisions and financial stability: moderating effect of firm size of listed industrial goods firms in Nigeria. *International Journal of Research and Innovation in Social Science*. 2024. Vol. 8. No. 8. P. 3384–3401. DOI: <https://doi.org/10.47772/IJRISS.2024.8080252>
 14. Бібліографічна і реферативна база даних Scopus // Scopus. URL: <https://www.scopus.com>
 15. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / за заг. ред. І. О. Школьник. Київ: ЦУЛ, 2016. 368 с.
 16. Сак Т. В., Шепелюк Н. П. Діагностика фінансової стійкості підприємства: методологія та практика застосування. *Economic Journal Odessa Polytechnic University*. 2023. № 4 (26). С. 37–44. DOI: <https://doi.org/10.15276/EJ.04.2023.5>
 17. Статистична інформація // Державна служба статистики України. URL: <https://stat.gov.ua/uk/explorer>

REFERENCES

- Abdlkareem Ibrahim N., Salehi M., Amran Naji Al-Refaiy H. & Lari Dashtbayaz M. (2024). A financial stability model for Iraqi companies. *Risks*, 9(12). <https://doi.org/10.3390/risks12090140>
- Agostino M., Errico L., Rondinella S. & Trivieri F. (2024). Leverage and SMEs financial stability: the role of banking competition. *Journal of Economics and Finance*, 2(48), 345–376. <https://doi.org/10.1007/s12197-023-09654-7>
- Alam A. W., Farjana A. & Houston R. (2023). State-level economic policy uncertainty (EPU) and firm financial stability: is there any political insurance?. *Economics Letters*, 225. <https://doi.org/10.1016/j.econlet.2023.111027>
- Chepka V. V. & Matiash O. K. (2017). Finansova stiikist pidpriemstva: sutnist ta faktory vplyvu [Financial stability of the enterprise: essence and influence factors]. *Ekonomika i suspilstvo*. https://economyandsociety.in.ua/journals/12_ukr/107.pdf
- Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Statystychna informatsiia [Statistical information]. <https://stat.gov.ua/uk/explorer>
- John E. J., Aluya S. & Ogbuigwe M. (2024). Financing decisions and financial stability: moderating effect of firm size of listed industrial goods firms in Nigeria. *International Journal of Research and Innovation in Social Science*, 8(8), 3384–3401. <https://doi.org/10.47772/IJRISS.2024.8080252>
- Kamysheynkova E. V., Amelchenko Ye. O. & Avvakumov D. M. (2024). Finansova stiikist yak element zabezpechennia finansovo-ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Financial stability as an element of ensuring the financial and economic security of the enterprise]. *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk*, 3–4. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14231737>
- Kopyliuk O. I., Tymchyshyn Yu. V. & Muzychka O. M. (2021). Finansova stiikist u systemi zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Financial stability in the system of ensuring the economic security of the enterprise]. *Biznes Inform*, 3, 81–87. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-3-81-87>
- Kramarenko H. O. & Chorna O. Ye. (2008). *Finansovyi analiz: pidruchnyk* [Financial analysis: textbook]. Kyiv: Tsentru uchb. lit.
- Kravchenko M. O. & Leontovska M. A. (2022). Pidkhody do otsiniuvannia finansovoi stiikosti innovatsiino-aktyvnykh pidpriemstv [Approaches to assessing the financial stability of innovation-active enterprises]. *Ekonomichnyi visnyk NTUU «Kyivskiy politekhnichnyi instytut»*, 24, 93–98. <https://doi.org/10.20535/2307-5651.24.2022.274831>
- Kremen V. M. & Shchepetkov S. Ya. (2011). Otsinka finansovoi stiikosti pidpriemstva [Assessment of the financial stability of the enterprise]. *Aktualni problemy ekonomiky*. <https://essuir.sumdu.edu.ua/items/170a694c-f13c-4e9a-8d04-a7c9b4fca5d1>
- Levkovych O. V. & Kalashnikova Yu. M. (2021). Finansova stiikist yak peredumova innovatsiinoho rozvytku pidpriemstva [Financial stability as a prerequisite for innovative development of the enterprise]. *Efektivna ekonomika*, 4. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.4.76>
- Nazarova T. Yu. & Havryk A. A. (2021). Finansova stiikist pidpriemstva v suchasnykh umovakh [Financial stability of the enterprise in modern conditions]. *Enerhozbezpezhennia. Enerhetyka. Enerhoaudyt*, 5–6 (159–160), 44–51. <https://doi.org/10.20998/2313-8890.2021.05.06>
- Nguyen L. T. M. & Dinh P. H. (2021). Ex-ante risk management and financial stability during the COVID-19 pandemic: a study of Vietnamese firms. *China Finance Review International*, 3(11), 349–371. <https://doi.org/10.1108/CFRI-12-2020-0177>
- Sak T. V. & Shepeliuk N. P. (2023). Diahnostyka finansovoi stiikosti pidpriemstva: metodolohiia ta praktyka zastosuvannia [Diagnostics of the financial stability of the enterprise: methodology and practice of application]. *Economic Journal Odessa Polytechnic University*, 4 (26), 37–44. <https://doi.org/10.15276/EJ.04.2023.5>
- Scopus. Bibliohrafichna i referatyvna baza danykh Scopus [Bibliographic and abstract database Scopus]. <https://www.scopus.com>
- Shkolnyk I. O. (2016). *Finansovyi analiz: navchalnyi posibnyk* [Financial analysis: study guide]. Kyiv: TsUL.

Дослідження не отримувало зовнішнього фінансування.
Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.
Інструменти ШІ у підготовці цієї роботи не використовувалися.

Стаття надійшла до редакції / Received: 25.07.2026
Статтю прийнято до публікації / Accepted: 13.08.2026
Оприлюднено / Published: 08.10.2026